

871	המכללות	מפקדת
לאומי	לביטחון	המכללה
0370-7495		מטכ"לי:
0370-7500		פקס:
קשח		תיק:
01478-12-974		סימוכין:

תשע"ו	טבת	ט"ו
2015	דצמבר	28

לוח תפוצה

הנדון: השתתפות תלמידים בינלאומיים במב"ל

1. "עיקרי תפיסת הביטחון הלאומי... מניעת דה לגיטימציה, שיתוף פעולה אסטרטגי – חיזוק היחסים עם ארה"ב ופיתוח קשרים אסטרטגיים עם עוד מדינות מפתח".
"חיזוק מעמדה של ישראל בזירה האזורית.. ומיצוי פוטנציאל של שיתוף הפעולה עם גורמים מתונים במרחב".
"הפעלת הכוח של צה"ל... מניעת עימות והרתעת אויב.. הרחבה והעמקה של שותפות אזורית ובינ"ל מול האויבים".
(מתוך אסטרטגיית צה"ל, 2015)
2. ביום ראשון ה-3 בינואר 2016 יתקיים דיון בראשות מפקד המכללות בנושא שילוב התלמידים הבינלאומיים במב"ל, תוצג תמונת המצב וייערך דיון חשיבה להמשך. מטרת מסמך זה להוות בסיס לדיון. הנכתב במסמך זה מבטא את הבנתי ודעתי האישית המבוססות על עבודות קודמיי בתפקיד, שיחות עם תלמידים ומדריכים וחומרים אשר שימשו את המב"ל בשנים 2006-2015, משכך, אין לראות בדברים המובאים כאן עובדה, ובהחלט ניתן לערער ולהרהר בכל. זו למעשה מטרת הדיון.
3. המכללה לביטחון לאומי פתחה את שעריה לתלמידים בינלאומיים בשנת 2006. מאז ועד היום לומדים במכללה בין 5-8 תלמידים בינלאומיים מדי שנה. המדינות הקבועות השולחות נציגים למב"ל הן: ארה"ב, הודו, סינגפור וגרמניה. מדינות נוספות אשר שלחו נציגות למב"ל: ברזיל, בריטניה, צרפת, איטליה ודרום קוריא. במחזור הבא צפוי להשתתף לראשונה נציג מקנדה. בימים אלו נבחנת האפשרות לצרף בעתיד נציגות מאוסטרליה ומנאט"ו.
4. שתי מטרות מרכזיות עומדות בבסיס הרעיון של שילוב תלמידים בינלאומיים במב"ל (זה ניסוח שלי והוא מבוסס על המטרה, כפי שנוסחה בשנת 2006 ובהתפתחות שחלה במב"ל מאז. הציטוטים המובאים בסעיף 1 מ'אסטרטגיית צה"ל' שפורסמה לאחרונה, מתדדים את חשיבותו של השת"פ הבינ"ל לצה"ל, בעת הזו ובעתיד):
 - א. העשרת השיח על ביטחון לאומי באמצעות חשיפה להשקפות עולם שונות וחיזונית למדינת ישראל, באופן המעצים את תלמידי המב"ל הישראלים ומרחיב את היריעה.
 - ב. חשיפת מדינת ישראל וצה"ל בפני בכירים במערכות הביטחון של מדינות ידידותיות, מתוך הנחה שאלו יוכלו לשמש 'שגרירים' של צה"ל ושל מדינת ישראל בתפקידיהם בעתיד.

5. אופן בחירת התלמידים הבינלאומיים למב"ל:

- א. תהליך בחירת התלמידים הבינלאומיים למב"ל נחלק לשני חלקים:
- 1) בשלב הראשון – החלטה בדבר המדינות אליהם נפנה לרישום תלמידים למב"ל.
 - 2) בשלב השני – תהליך מיון פנימי בכל אחת מן המדינות השולחות נציגים למב"ל.
- ב. את השלב הראשון אנו מבצעים במשותף עם חטיבת קש"ח; חטיבת קש"ח מקיימת הערכת מצב ומציעה את המדינות שיש לנו עניין אסטרטגי בשיתופן במב"ל. להמלצת חטיבת קש"ח נכנסים שיקולים פנימיים של מב"ל לאור הניסיון המצטבר שעניינם טיוב הלמידה במב"ל, ובהם שיקולי שפה, תרבות, יכולת השפעה, ניסיון מבצעי ועוד.
- ג. השפעתה של המב"ל על השלב השני היא נמוכה, שכן זהו הליך פנימי המתקיים בכל מדינה. כן, מוצע להגדיר קריטריונים קשיחים, יותר אשר יחייבו את המדינות בבואן לבחור את נציגותן למב"ל.
6. משיחות שקיימתי עם בוגרי המב"ל הבינלאומיים, ומעיון במשובים אשר התקיימו לאורך השנים ועבודות לבחינה שבוצעו על ידי קודמיי בתפקיד, עולה תמונה מורכבת: מחד גיסא, לתלמידים ולבוגרים יש ביקורת על תכנית הלימודים, על הרמה ועל אופן שילובם של התלמידים הבינ"ל בקבוצה. מאידך גיסא ניכרת הכרת תודה והערכה עצומה על כך שזכו להשתתף בתכנית. החיכוך הבלתי אמצעי עם תלמידי המב"ל הישראלים, הפתיחות הרבה, הגישה הרחבה לחומרי לימוד, כל אלו עומדים ביסודה של שביעות הרצון הגבוהה. מנתונים אלו עולה כי חלק מהביקורת קשור בתוכנית הלימודים ובשילוב עם אוניברסיטת חיפה, (חלק זה של הביקורת לא יקבל מענה בדיון זה, אלא בדיון הרחב יותר על המב"ל והאקדמיה). החלק השני של הביקורת קשור בהבדלים התרבותיים הקיימים בין קצינים ישראלים לבין מקביליהם בעולם. בעניין זה אנו נדרשים להשקיע מאמץ בגישור על הפערים על מנת לאפשר את שילובם המיטבי של התלמידים הבינלאומיים. זאת כמובן משימתי המרכזית, אך היא מחייבת גם את כל הסגל כמו גם את כלל התלמידים במב"ל.
7. יש קושי להגדיר בצורה אמפירית האם אנו עומדים במטרות אשר לשמן נוסדה תכנית התלמידים הבינ"ל במב"ל. ניתן להצביע על מגמות בולטות: אין ספק שאת המטרה השנייה, שעניינה דיפלומטיה צבאית אנו מצליחים לממש בצורה טובה ולא יהיה זה יומרני לומר שתכנית הבינ"ל במב"ל מהווה למעשה את השת"פ הצבאי האינטימי שיש לצה"ל כיום בזירה הבינלאומית. אין ספק, כי כל בוגר בינלאומי של המב"ל מהווה 'שגריר' של צה"ל ומדינת ישראל כאשר הוא שב למולדתו, **זאת על אף שרובם אינם מגיעים לתפקידים בעלי השפעה דרמטית על הביטחון הלאומי של ישראל**. מובן, שככל שיחלפו השנים, מספר הבוגרים יגדל, והסיכוי למצוא את בוגרי המב"ל בעמדות מפתח יגדל אף הוא. את המטרה הראשונה קשה יותר לאמוד, אולם אין חולק שעצם השתתפותם של התלמידים הבינלאומיים תורמת לכיתה ומעשירה את השיח. שאלת המינון והמחיר נשארת פתוחה ודורשת בירור מעמיק יותר.

8. הקשיים בתכנית:

- א. לצד היתרונות הרבים בשילובם של התלמידים הבינ"ל במב"ל, מתעוררים לא מעט קשיים בתכנית, המשפיעים על כלל התלמידים במב"ל.
- ב. הקושי המרכזי הוא השפה והיכולת לייצר שיח, כאשר לא כולם מרגישים בנוח לדבר בשפה האנגלית. התרגום הסימולטני נותן אמנם מענה לקושי זה, אולם כאשר מנסים לייצר שיח אינטימי, יש צורך בדיבור ישיר ובנקודה זו מהווה התרגום נקודת חולשה.
- ג. בשיעורים ובשיחות המתקיימים ברמת הצוות הקושי אף גדול יותר והוא מייצר מעמסה עבור המדריך, אשר נדרש בכל מפגש לפנות זמן ייעודי עבור התייחסות התלמידים הבינלאומיים, אשר לא תמיד תורם תרומה משמעותית לשיח.
- ד. המב"ל כמערכת נדרשת להתמודד עם השתתפותם של התלמידים הבינלאומיים, והדבר יוצר עומס ומעמסה מתמידים בהקשר של תרגום מצגות וחומרי לימוד.
- ה. סיווג – מצריך התייחסות רגישה ופרטנית.
9. חרף הקשיים שצוינו לעיל, ניכר כי לשילוב התלמידים הבינ"ל במב"ל השפעה חיובית על המב"ל ועל צה"ל בכלל. יש עניין רב בצה"ל בהמשך קיומה של התכנית, הרחבתה ואף בפתיחתן של תכניות דומות בקורסים נוספים, כדוגמת פו"ם. הניסיון שהצטבר במב"ל בעשור האחרון הביא לתהודה חיובית בצה"ל, ובשנים האחרונות נפתחו קורסים נוספים להשתתפות בינלאומיים, בבה"ד 1, בקורס מג"דים ועוד. תכנית הבינ"ל במב"ל מהווה 'מגדלור' בצה"ל, וכאמור יש רצון להרחיבה ולהעמיקה, לאור רוח הדברים המובאים באסטרטגיית צה"ל (סעיף 1).
10. **נקודות לחשיבה ולדיון** (אשר עשויות לשפר את אופן שילובם של התלמידים ולסייע בהתמודדות עם חלק מהקשיים שצוינו לעיל):
- א. מבנה הצוות – צוות בינלאומיים נפרד או תלמידים בינלאומיים משולבים בכל צוות. יש יתרונות וחסרונות במבנה הקיים כיום, אולם אם נפריד את הצוות הבינלאומי, ייתכן מאד שהדבר יסייע למב"ל להתמודד עם מרבית מהקשיים הקיימים כיום בתכנית, המחיר הוא שילוב פחות אינטימי בשעות הצוות.
- ב. פתיחת התכנית לתלמידים בינלאומיים מארגונים נוספים שאינם צבאיים: משרד חוץ, סוכנויות ממשלתיות וכדומה.
- ג. קביעת נתוני סף לנרשמים למב"ל: גיל, דרגה, ותק בשירות, השכלה, פוטנציאל קידום.
- ד. קביעת רשימת המדינות המוזמנות לשלוח נציגות למב"ל בשיתוף עם חטיבת קש"ת.
- ה. תרומת נוכחותם של החניכים הבינלאומיים לחניכים הישראלים, במליאה ובצוות.
- ו. השוואת המב"ל למוסדות מקבילים מהעולם המקיימות תכניות דומות עבור בינלאומיים.

11. המלצות להמשך:

- א. מיסוד תכנית הבינלאומיים במב"ל כחלק מחשיבה כוללת על המב"ל ועל האקדמיה, ובנוסף יצירת רצף הכשרתי עבור התלמידים הבינלאומיים מקורס הקיץ לשנת הלימודים.
- ב. קורס קיץ – מיסודו, הגדרתו כפרק חובה טרם הכניסה למב"ל, פתיחתו ושיווקו גם לנספ"זים המוצבים בישראל.
- ג. מיקוד בהשפעה על איכות התלמידים הבינלאומיים המגיעים למב"ל.
- ד. חיזוק גוף הקש"ח במכללות.
- ה. פתיחת פו"ם 'אלון' לתלמידים בינלאומיים בדרג הרס"ן.
- ו. סוגיות מנהלה ותקציב – ישנן סוגיות נוספות טכניות לחלוטין. מוצע, כי סוגיות אלו יטופלו בנפרד על ידי הח"מ מול מד"ר מב"ל.

12. בברכה,

מתן אור, רס"ן
רמ"ד קש"ח מכללות

לוח תפוצה

מפקד המכללות
מפקד המכללה לפו"ם
רח"ט קש"ח
מד"ר מב"ל
סגל מב"ל